

Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского
Серия «Юридические науки». Том 26 (65). 2013. № 2-1 (Ч. 1). С. 38-47.

УДК 341.218.4: 323 (477.75) 1917/1918

КРИМ В ПОЛІТИЦІ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ТА ФОРМУВАННЯ ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

Іванова І. С.

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, м. Одеса, Україна

В статті досліджується політика Української Центральної Ради щодо Криму при визначенні та формуванні території та кордонів України. Аналізуються правові акти доби УЦР, що стосуються досліджуваного питання. Звертається увага, що у зв'язку з еволюцією політичного курсу УЦР щодо розбудови української державності змінюється та еволюціонує політика УЦР щодо територіальної приналежності Криму Україні.

Ключові слова: територія УНР, кордони України, УЦР, Таврія, Крим, Таврійська губернія.

Постановка проблеми. Необхідною складовою процесу державотворення є визначення та формування державної території та правове оформлення державних кордонів.

Відповідно до ч. 3 ст. 2 Конституції України, територія України в межах існуючого кордону є цілісною та недоторканою [1].

Останній етап формування державної території та державних кордонів України припав на ХХ ст., та вперше у цьому столітті з питанням визначення та формування території та кордонів України зіткнулась Українська Центральна Рада (далі – УЦР).

Поширеною є думка, що при визначенні території України УЦР не розглядала Крим як її невід'ємну складову, а включала до території України лише Таврію без Криму.

Однак такі погляди є фрагментарними і не відображають повністю політику УЦР щодо Кримського півострову (Криму) при визначенні території України, адже вона змінювалась та еволюціонувала протягом часу існування УЦР.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. «Кримське питання» в політиці УЦР досліджували, зокрема, Т. Бикова, А. Іванець, В. Сергійчук, І. Гошуляк. Однак, на нашу думку, недостатньо уваги приділено правовим аспектам політики УЦР щодо Криму при визначенні та формуванні території України.

Актуальність цього питання зростає у зв'язку з тим, що у лютому 2014 виповнюється 60 років з моменту передачі Кримської області зі складу Російської Радянської Федеративної Соціалістичної Республіки до складу Української Радянської Соціалістичної Республіки.

Постановка завдання. Метою статті є спроба здійснити правовий аналіз політики УЦР щодо Криму при визначенні та формуванні території автономної України, а згодом УНР.

Виклад основного матеріалу дослідження. Після Лютневої революції 1917 р. на території України, що перебувала у складі Російській імперії, розпочався процес відновлення української державності. 3-4 березня 1917 р. в Києві була створена УЦР, яка стала керівним органом Української революції.

УЦР було проголошено гасло на здобуття широкої національно-територіальної автономії України у складі російської федеративної республіки та формування її території за етнографічним принципом.

Як зазначав голова УЦР М. Грушевський в брошурі «Якої ми хочемо автономії та федерації»: «Українці хочуть, щоб з українських земель російської держави (бо про них говоримо поки що, не зачіпаючи іншого питання об'єднання всіх українських земель) була утворена одна область, одна національна територія. Сюди, значить, мусять увійти губернії в цілком або в переважній частині українські ... од них (губерній – авт.) треба відрізати неукраїнські повіти і волості» [2, с.121].

Станом на 1917 р. Кримський півострів адміністративно перебував у складі Таврійської губернії Російської імперії, яка складалась з 8 повітів: Євпаторійського, Перекопського, Сімферопольського, Феодосійського, Ялтинського, Бердянського, Дніпровського та Мелітопольського. Перші п'ять повітів займали територію Кримського півострову, останні три – материкову частину України.

Те, що Таврійська губернія була «в переважній частині українською» підтверджується офіційними статистичними даними Російської імперії. Адже, згідно даних Всеросійського перепису населення 1897 р., в Таврійській губернії мешкало 1 447 790 чоловік, при чому 611 121 чол. або 42,2 % населення складали українці, 404 463 чол. (27,9 %) – росіяни, 196 854 чол. (13,6%) – татари [3, с. 28 – 31].

Однак українське населення становило більшість лише у 3 материкових повітах: Бердянському (58,8%), Дніпровському (73,6%), Мелітопольському (54,9%). В інших повітах чисельно переважало або татарське населення, або російське, однак ці національні групи більшості в повітах не становили, за виключенням Севастопольського повіту, де татарське населення складало 59,0 % [3, с. 28 – 31].

Політика УЦР щодо територіальної приналежності Криму має розглядатися як складова політики з визначення та формування території спочатку автономної України, згодом УНР як складової Російської федеративної республіки та незалежної держави.

В цьому контексті політику УЦР умовно можна поділити на три етапи. Так, УЦР як складову частину території автономної України розглядала Таврійську губернію, а отже і Крим (І етап); згодом як складову територію УНР у складі Російської федеративної республіки – лише Таврію без Криму (ІІ етап); нарешті, як невід'ємну складову незалежної УНР – Крим (ІІІ етап).

На першому етапі визначення територіальної приналежності Криму УЦР включала Таврійську губернію до складу території автономії України. Цей етап хронологічно охоплює період з 3-4 березня 1917 р. по 30 жовтня 1917 р.

Так, голова УЦР М. Грушевський в брошурі «Якої ми хочемо автономії та федерації» включав Таврійську губернію до складу території автономної України [2, с.121].

Однак на цьому етапі окремого правового акту, який би визначав межі території автономії, УЦР не було прийнято. З огляду на зазначене, необхідно звернути увагу

на ті межі території України, що обговорювались на Першому українському національному з'їзді (далі – з'їзд), що був скликаний УЦР та відбувся 6-8 квітня 1917 р. у Києві [4, с. 203].

6 квітня 1917 р. на з'їзді був зачитаний реферат Ф. Матушевського «Про національних меншостей», в якому автор зазначав: «Україною ми називаємо край, заселений поспіль нашим українським народом; край, в склад якого входить, зокрема, 3 повіти (Бердянський, Дніпровський і Мелітопольський) Тавричеської губ.» [4, с. 151 – 152].

Тобто до складу України мали входити ті повіти Таврійської губернії, в яких українське населення складало більшість.

7 квітня 1917 р. на з'їзді виступив, зокрема, В.В. Садовський з рефератом на тему «Про територію і населення автономної України». Базуючись на етнографічних і статистичних даних, доповідач зазначив, що південним кордоном України є Азовське і Чорне моря (без Південного берега Криму). До української території він відносив в тому числі частини окремих неукраїнських в цілому губерній, зокрема, окремі повіти Таврійської губернії [5, с. 31 – 32].

Варто зауважити, що єдиної думки щодо невключення Криму до складу України на з'їзді не було. Зокрема, делегат з Одеси І. Луценко висловився проти виключення з автономної України Південного берега Криму, оскільки там проживає значний процент українців [5, с. 39].

Проте з'їзд не ухвалив окремої резолюції щодо визначення території та меж автономії України. В той же час те, що Таврійська губернія розглядалась як складова території автономії України, підтверджується затвердженими з'їздом нормами територіального представництва в УЦР.

Від Таврійської губернії до УЦР мало бути обрано 3 представника та після 8 квітня 1917 р., але не раніше 9 квітня, склад УЦР поповнився одним представником від Таврії – Ю.Дежур-Журовим [5, с. 41; 6, с. 66].

Таким чином, УЦР розглядала як складову своєї території і Крим, а не лише 3 повіти материкової частини Таврійської губернії. Дана обставина підтверджується й тим, що 8 серпня 1917 р. мандатна комісія УЦР відхилила прохання керченської громади на окреме представництво, обґрунтовуючи тим, що м. Керч є в Таврії, котрій належить 3 місця [6, с. 243].

26 червня 1917 р. на п'ятій сесії УЦР виступав Ляшенко (Севастополь), який вітав УЦР від Чорноморської громади, повідомляв, що громада звертається з проханням до УЦР звернути увагу особливу на Чорне море, на працю чорноморських громад [6, с.128].

Вищевказані обставини свідчать, що процес визначення Таврійської губернії як складової автономії України здійснювався не в односторонньому порядку виключно УЦР, а й підтримувався і визнавався безпосередньо в Криму.

Черговий етап визначення території України був пов'язаний з виконанням рішення з'їзду про необхідність утворення Крайової ради для управління Україною, а отже, – визначення меж крайового управління.

14 квітня 1917 р. Комітет Української національної ради Петрограда (далі – УНРада) як представницький орган українського руху в столиці Російської імперії за до-

рученням УЦР звернувся до Тимчасового уряду (далі – ТУ) зі зверненням, в якому зазначалось, що передбачений рішеннями Українського конгресу порядок управління (владу обласної ради і обласного комісару) бажано поширити в тому числі і на Таврійську губернію [4, с. 200].

Однак в подальшому в пам'ятній записці УНРади в Петрограді «Про обласне управління в українських губерніях» від 26 квітня 1917 р. в окремому розділі «Границі області» територіальні межі дії обласної Української ради та обласного комісара України були уточнені та мали поширюватися вже на прилеглі частини Таврійської губернії. Однак точні кордони Української області, згідно переважання українського населення, мали бути визначені обласним комісаром за згодою з Українською Центральною Радою [4, с. 256].

10 травня 1917 р. Комітет УЦР затвердив склад делегації до ТУ, а 11 травня 1917 р. – видав наказ делегації, в якому визначились питання, які необхідно було вирішити з ТУ, та ухвалив складені М. Грушевським від імені ТУ декларації в справі автономії України та в справі утворення Крайової ради і Крайового комісаріату [6, с. 85 – 86].

В п. 1 наказу зазначалось про необхідність «добитися видання декларації в справі автономії України» [6, с. 85]. Однак в ухваленій Комітетом УЦР декларації межі автономії не були визначені. Про межі території України, можна судити, виходячи з декларації в справі утворення Крайового комісаріату. Так, в цьому документі Таврійська губернія, наряду з Київською, Подільською, Волинською, Чернігівською, Полтавською, Харківською, Катеринославською, Херсонською розглядалась як одна з дев'яти губерній складових української території. При цьому зазначалось про виділення з цих губерній неукраїнських частин Крайовою Радою за згодою з Тимчасовим урядом та населенням цих територій [6, с. 86].

Проте телеграмою від 3 червня 1917 р. ТУ повідомив УЦР про відхилення всіх її вимог. Причому ТУ зазначалось про відмову в «негайному виділенні для особливого управління 12 губерній з українським населенням» [6, с. 377 – 378], однак їх переліку не було наведено. Однак те, що Таврійська губернія входила до числа цих 12 губерній, підтверджується позицією ТУ у територіальному питанні на наступних переговорах між УЦР та ТУ 28-30 червня 1917 р.

Так, 28-30 червня 1917 р. у Києві відбулись переговори між представниками УЦР та делегацією ТУ у складі О. Керенського, М. Терещенка та І. Церетелі [7, с. 43].

30 червня предметом обговорення були, зокрема, етнографічні межі території України [7, с. 50]. Варто зазначити, що представники ТУ визнали, що Таврійська губернія є однією з дев'яти зазначених вище українських губерній, що належать до території України [7, с. 50].

1 липня 1917 р. В. Винниченко, доповідаючи про хід переговорів на п'ятій сесії УЦР (20 червня – 1 липня 1917 р.) стосовно етнографічних меж України, вказував: «Мною було зазначено, що ми уважаємо 10 губерній за безспірні, решта – як частина інших губерній – повинні бути обслідувані» [6, с. 152]. Як зазначалось вище, Таврійська губернія входила до складу 9 губерній, які розглядались як складові території автономної України.

Однак за результатами вказаних переговорів не було прийнято правового акту, який би визначив межі території України.

Крім цього, ні в I Універсалі від 10 червня 1917 р., ні в II Універсалі від 3 липня 1917 р. УЦР не були визначені межі автономної України.

В той же час 4 серпня 1917 р. ТУ була видана інструкція Генеральному Секретаріату (далі – ГС), згідно якої повноваження ГС розповсюджувались на губернії Київську, Волинську, Подільську, Полтавську, Чернігівську за винятком повітів Мглинського, Суразького, Стародубського та Новомиргородського [6, с. 214].

Отже, ТУ вивів з-під юрисдикції ГС Таврійську губернію. Мотиви цього рішення можна зрозуміти, виходячи зі змісту доповідної записки Тимчасовому уряду М. фон Дітмара «Українська автономія і Донецький басейн» від 1 серпня 1917 р., в якій зазначалось: «За наявними відомостями відносно переговорів Тимчасового Уряду з представниками Київської Центральної Ради вбачається, що Харківська, Катеринославська, Таврійська, Херсонська губернії включаються делегатами означеної ради в район її підпорядкування. Необхідно відмітити, що в цих 4-х губерніях (і крім того, в частині Області Війська Донського) знаходиться весь Донецький кам'яно-вугільний та Криворізький залізрудний басейни і всі металургійні заводи півдня Росії... Тому, не торкаючись Київського району, можу сказати, що весь Харківський район в складі Харківської, Катеринославської, Таврійської і частини Херсонської губерній має бути зовсім виключений, з огляду на його державне значення, з району передбачуваної автономії української...» [4, с. 593 – 595].

В Україні визначення ТУ території, на яку поширюється компетенція ГС, була сприйнята саме як визначення території України, про що свідчать матеріали засідання Малої Ради від 5-6 серпня 1917 р. [6, с. 215 – 220], та було сприйнято як обмеження території України. Так само була оцінена ця інструкція УЦР на шостій сесії, що відбулась 6-9 серпня 1917 р.

9 серпня на цій сесії член УЦР, представник від Таврії, Христич виступив з протестом проти «анексії таврійських земель Тимчасовим урядом» [6, с. 247].

Дана обставина знов-таки підтверджує, що УЦР розглядала Таврію, а отже і Крим, як складову території автономії України.

Вважається, що дана інструкція була прийнята УЦР, однак в резолюції УЦР від 9 серпня 1917 р. зазначалось, зокрема, що інструкція «не дає змоги демократії України утворити власть на всій території, заселеній українським народом» [6, с. 249]. Слід зауважити, що з матеріалів засідання УЦР від 9 серпня 1917 р. вбачається, що за резолюцію проголосувало: «за» – 227, «проти» – 16, «утрималось» – 62, хоча чисельно склад УЦР вже становив 798 членів [6, с. 233, 251].

Даний акт прийнято вважати першим правовим актом, який визначав межі автономії України. Повністю погодитись з цим неможливо, оскільки цим актом була визначена не територія України, а територія, на яку поширюється компетенція ГС, який II Універсалом від 3 липня 1917 р. та вказаною вище інструкцією ТУ проголошувався «як носитель найвищої крайової влади Временного правительства на Україні». В свою чергу, ГС був відповідальним перед УЦР, а в період між сесіями – перед Малою Радою, про що вказувалось в параграфах 1 та 15 Статуту ГС, затвердженого 16 липня 1917 р. Малою Радою [6, с. 181]. Отже, найвищим органом в Україні була саме УЦР. Як зазначалось в II Універсалі, УЦР після поповнення представниками національних меншин та їх організацій «стане тим єдиним найвищим органом

революційної демократії України, який буде представляти інтереси всієї людності нашого краю» [6, с. 164]. В свою чергу, 8 серпня 1917 р. мандатною комісією УЦР було підтверджено норму територіального представництва від Таврійської губернії у кількості 3 представників [6, с. 233].

Показово, що 25 жовтня 1917 р., у зв'язку жовтневим переворотом у Петрограді, Комітет УЦР створив відповідальний перед нею революційний Комітет для охорони революції на Україні [6, с. 359]. 27 жовтня 1917 р. була опублікована відозва вказаного комітету, в якій було зазначено, що влада Комітету поширена на всю Україну, на всі дев'ять губерній, про які зазначалось вище, в тому числі і Таврійську [6, с. 364 – 365].

Другий етап політики УЦР з визначення територіальної приналежності Криму хронологічно охоплює період з 31 жовтня 1917 р. по 13 лютого 1918 р. В цей період УЦР включала до складу території України лише Таврію без Криму.

Так, 31 жовтня 1917 р. УЦР, «розглянувши питання про становище тих українських земель, що по інструкції російського правительства від 4 серпня 1917 р. zostалися поза межами автономної України, Центральна Рада, виконуючи волю трудящого народу, висловлену в численних постановах селянських, національних та загально-територіальних – губерніальних та повітових – з'їздів і різних політичних та громадських організацій відмежованих частей України ... ухвалила поширити в повній мірі владу Генерального секретаріату на всі відмежовані землі України, де більшість людності є українською», в тому числі і «материкову Таврію» [6, с. 379].

З огляду на наведене, у відозві ГС від 3 листопада 1917 р. до громадян, урядових і громадських установ зазначалось, що компетенція ГС поширюється на губернії, де є більшість українського населення, тому Таврія (без Криму) включалася в територію єдиної України [6, с. 391]. Вказувалось, що «всякі чутки поголоски про сепаратизм, про відділення України від Росії – або контрреволюційна провокація, або звичайна обивательська неусвідомленість. Центральна рада та Генеральний секретаріат твердо і виразно заявили, що Україна має бути в складі Федеративної Республіки як рівноправне державне тіло» [6, с. 391].

7 листопада 1917 р. був проголошений III Універсал УЦР, яким Україна була проголошена Українською Народною Республікою (далі – УНР) [6, с. 398 – 401]. Згідно цього документу, до території УНР належали землі, заселені у більшості українцями, в тому числі Таврія (без Криму) [6, с. 400].

Тобто УЦР включала до території УНР лише 3 материкові повіти Таврійської губернії, що підтверджується і змістом закону про вибори до Установчих зборів УНР, затвердженого 11 листопада 1917 р. Постановою УЦР. Згідно п. 2 цього закону, утворювалась, зокрема, Таврійська виборча округа, в яку входили Бердянський, Дніпровський та Мелітопольський повіти Таврійської губернії [6, с. 413].

В ст. 3 проекту Конституції УНР зазначалось, що до складу територія УНР входить Таврійська губернія «за виключенням частей неукраїнських (як Крим)» [8, с. 5]. Проте варто наголосити, що статтею 1 проекту було передбачено, що «Україна як Народна Республіка входить разом у склад Федеративної Республіки Російської» (ст. 1) [8, с. 5]. Про федеративний зв'язок УНР з Російською республікою вказувалось і в III Універсалі [6, с. 398 – 399].

Новий етап політики УЦР щодо Криму починається після укладення 9 лютого 1918 р. між УНР, з однієї сторони, та Болгарією, Туреччиною, Німеччиною та Австро-Угорщиною, з другої сторони, Брестського мирного договору та умовно охоплює період з 14 лютого 1918 р. по 29 квітня 1918 р.

Статтею 2 вказаного мирного договору були визначені західний і частково північний кордони УНР.

Проте на мирних переговорах українські дипломати не заявили свої територіальні вимоги на Крим. Як зазначає А. Іванець, цей факт дуже здивував дипломатів Центральних Держав, адже навіть в пресі їх країн вже з'явилися карти, де Крим позначався як територія УНР [9].

Крім цього, статтею VI Брестського мирного договору, укладеного 3 березня 1918 р. між РСФРР та країнами Четверного союзу, було передбачено, що Росія зобов'язується негайно укласти мир з УНР та визнати мирний договір між цією державною та державами Четверного союзу. Територія України негайно звільняється від російських військ і російських військ Червоної гвардії [10].

Таким чином, УНР та РСФРР мали визначити спільний державний кордон.

Згідно протоколу Ради Народних Міністрів (далі – РНМ) від 14 лютого 1918 р. пропонувалось укласти мировий договір УНР з Росією (стосовно територіального питання та кордонів) на тій умові, що «Крим остається під впливом України» [8, с. 167].

Слід зазначити, що IV Універсалом УЦР від 9 січня 1918 р. УНР була проголошена самостійною, незалежною, суверенною державою.

Та обставина, що Крим в цей період розглядався як складова території УНР, підтверджується і тим, що 3 березня 1918 р. рішенням РНМ було накладено «одноразовий поімушественний податок на заможні і торгово-промислові класи по рахунку», зокрема на наступні міста: Сімферополь, Севастополь, Ялту, Феодосію, на інші міста і пункти Таврії з населення вище 15 тис. мешканців [8, с. 174 – 175].

Однак для об'єктивності необхідно зазначити, що, згідно закону УЦР «Про поділ України землі», який був прийнятий Малою Радою 6 березня 1918 р., до складу території УНР були включені лише 3 повіти материкової частини Таврійської губернії. Так, Мелітопольський та Бердянський повіти входили до складу землі під назвою Запоріжжя, а Дніпровський повіт – до складу землі під назвою Нове Запоріжжя [11, с. 137 – 138]. Статтями 3 та 4 вказаного закону було передбачено, що остаточним розмежуванням УНР з сусідніми державами число земель може бути змінено [8, с. 181 – 182].

Отже, на даному етапі внутрішня політика УЦР щодо територіальної належності Криму до України була непослідовною та суперечливою.

Однак на міжнародному рівні політика УЦР щодо Криму мала визначений напрямок.

Так, у телеграмі управляючого Міністерства Закордонних Справ УНР М. Любинського посланникові УНР в Німеччині О. Севрюку із вказівками для українського посольства та інформацією про зовнішньополітичну діяльність УНР від 22 квітня 1918 р. зазначалося: «Крім того, нас непокоїть справа з Кримом. Туди зараз направляються наші війська, і німецьке командування починає чинити їм перешкоди. Прошу довести до відома відповідних органів, що ми ніколи не допустимо в Крим німецького війська і що базуватися в цій справі на Третьому універсалі, який

вийшов за цілком інших політичних обставин, не можна. На цих днях, очевидно, вийде новий акт державної ваги, який определить наш кордони, включаючи цілком Крим» [12, с. 54 – 55].

Посол УНР в Туреччині М. Левітський в листі до міністра закордонних справ України від 29 квітня 1918 р. зазначав: «Я офіційно заявив (в розмові Великому Візіру – Авт.), що наш Уряд дивиться на Крим як на частину Укр. Народ. Респ.» [13, с. 269].

Висновки. При визначенні території України політика УЦР щодо територіальної приналежності Криму Україні неодноразово змінювалась. Протягом березня-жовтня 1917 р. Крим як острівна частина Таврійської губернії розглядався УЦР як складова території автономної України. Починаючи з 31 жовтня 1917 р. до лютого 1918 р., в офіційних документах УЦР, в тому числі III Універсалі та ГС, Крим виключався зі складу території УНР. Протягом лютого-квітня 1918 р. на міжнародному рівні УНР заявляла про Крим як невід'ємну складову частину. Однак на національному рівні політика УЦР щодо територіальної приналежності Криму Україні була непослідовною та суперечливою.

Список літератури:

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Великий українець: Матеріали з життя та діяльності М.С. Грушевського / Упоряд. А.П. Демиденко. – К.: «Веселка», 1992. – 551 с.
3. Чорний С. Національний склад населення України в XX сторіччі. Довідник / С.Чорний – К.: ДНВП «Картографія». – 2001. – 88 с.
4. Український національно-визвольний рух. Березень-листопад 1917 року: Документи і матеріали / Упоряд.: В. Верстюк (керівник) та ін. Інститут історії України НАН України; ЦДАВО України; Дослідний інститут сучасної української історії (Філадельфія). – К.: Видавництво імені Олени Теліги, 2003. – 1024 с.
5. Хміль І.В. На шляху відродження української державності (Український національний конгрес – з'їзд 6 – 8 квітня 1917 р.) / І.В. Хміль. – К.: Інститут історії Академії наук України, 1994. – 62 с.
6. Українська Центральна Рада: Документи і матеріали. У двох томах. Том 1 (4 березня – 9 грудня 1917 р.) / Упоряд.: В.Ф. Верстюк (керівник) та ін. – К.: Наукова Думка, 1996. – 590 с.
7. Кудлай О.Б. Переговори Центральної Ради і представників Тимчасового уряду (28 – 30 червня 1917 р.) / О.Б. Кудлай // Український історичний журнал. – 1999. – № 6. – С. 43 – 54.
8. Українська Центральна Рада: Документи і матеріали. У двох томах. Том 2 (10 грудня 1917 р. – 29 квітня 1918 р.) / Упоряд.: В.Ф.Верстюк (керівник) та ін. – К.: Наукова Думка, 1997. – 424 с.
9. Іванець А.В. Кримський вектор політики Української Центральної Ради / А.В. Іванець // Офіційний сайт Бібліотеки українських авторефератів [Електронний ресурс] – Режим доступу до сайту: http://librar.org.ua/sections_load.php?s=history&id=845.
10. Мирный договор между Советской Россией, с одной стороны, и Германией, Австро-Венгрией, Болгарией и Турцией, с другой стороны от 3 марта 1918 г. / Офіційний сайт всесвітньої історії в інтернеті «Хронос» [Електронний ресурс] – Режим доступу до сайту http://www.hrono.ru/dokum/191_dok/19180303brest.php.
11. Дністрянський М.С. Кордони України. Територіально-адміністративний устрій / М.С. Дністрянський. – Львів: Світ, 1992. – 144 с.
12. Українські дипломатичні представництва в Німеччині (1918 – 1922): Документи і матеріали / Упор. В.М. Даниленко, Н.В. Кривець. – К.: Смолоскип, 2012. – 592 с.: іл.
13. Сергійчук В. Етнічні межі і державний кордон України. Вид.3-є, доповнене / В. Сергійчук. – К.: ПП Сергійчук М.І., 2008. – 560 с.

Иванова И. С. Крым в политике Украинской Центральной Рады относительно определения и формирования территории Украины / И. С. Иванова // Ученые записки Таврического национального университета имени В. И. Вернадского. Серия: Юридические науки. – 2013. – Т. 26 (65), № 2-1. Ч. 1 – С. 38-47.

В статье исследуется политика Украинской Центральной Рады относительно Крыма при определении и формировании территории и границ Украины. Анализируются правовые акты периода УЦР, касающиеся рассматриваемого вопроса. Обращается внимание, что в связи с эволюцией политического курса УЦР относительно украинской государственности меняется и эволюционирует политика УЦР относительно территориальной принадлежности Крыма Украине.

Ключевые слова: территория УНР, границы Украины, УЦР, Таврия, Крым, Таврическая губерния.

THE CRIMEA IN POLITICS OF THE UKRAINIAN CENTRAL RADA IN RELATION TO DETERMINATION AND FORMING OF THE TERRITORY OF UKRAINE

Ivanova I. S.

Odessa National University named after I. I. Mechnikov, Odessa, Ukraine

This article examines the politics of the Ukrainian Central Rada on the Crimea in defining and shaping the territory and borders Ukraine. The author examines the policies UCR to determine territorial affiliation of the Crimea as part of its policy of identifying and forming the territory of Ukraine battery first, then Ukrainian People's Republic as part of a federal republic, and finally – an independent state. This paper analyzes the regulations day UCR, diplomatic statements Ukrainian side in terms of determining the position of UCR (UPR) on territorial affiliation Crimea.

The attention that due to the evolution of policy UCR for developing Ukrainian statehood changed and evolved on UCR policies in determining the Crimea in Ukraine. Given the above, the UCR policy on territorial affiliation Crimea Ukraine is divided into three phases and separately examined each of the stages. In the first phase (during March – October 1917) the Crimea as an island of the Tauride province UCR considered as part of the autonomous territory of Ukraine. Separate attention is drawn to the process of determining the Tauride province as part of an autonomous Ukraine carried out not only unilaterally UCR and supported and recognized directly in the Crimea. It is noted that in the second stage, when the UCR held a position on the failure of the Crimea to the UPR, the latter considered as part of the Russian Federal Republic. However, after the proclamation of the UPR independent and sovereign state UCR rate to determine the territorial affiliation of the Crimea changed. As the last step during February – April 1918 UPR in international relations stated region as an integral part of its territory. However, the national policy on territorial affiliation UPR the Crimea, Ukraine was inconsistent and contradictory, which confirmed the content of regulations of public authorities UPR taken during February – April 1918.

Key words: territory of the UNR, the borders of Ukraine, UCR, Tavria, the Crimea, the Taurida Governorate.

Spisok literaturi:

1. Konstitutsiya Ukrayini: priynyata na p'yatyi sesiyi Verhovnoyi Radi Ukrayini 28 chervnya 1996 roku // Vidomosti Verhovnoyi Radi Ukrayini. – 1996. – № 30. – St. 141.
2. Velikiy ukraineets: Materiali z zhittya ta diyalnosti M.S. Grushevskogo / Uporyad. A.P. Demidenko. – K.: «Veselka», 1992. – 551 s.
3. Chorniy S. Natsionalniy sklad naselennya Ukrayini v XX storichchi. Dovidnik / S.Chorniy – K.: DNVP «Kartografiya». – 2001. – 88 s.
4. Ukrayinskiy natsionalno-vizvolniy ruh. Berezen-listopad 1917 roku: Dokumenti i materialy / Uporyad.: V. Verstyuk (kerivnik) ta in. Institut Istoriyi Ukrayini NAN Ukrayini; TsDAVO Ukrayini; Doslidniy Institut sutsasnoyi ukrayinskoyi istoriyi (Filadelfiya). – K.: Vidavnistvo Imeni Oleni Teligi, 2003. – 1024 s.
5. Hmil I.V. Na shlyahu vidrozhennya ukrayinskoyi derzhavnosti (Ukrayinskiy natsionalniy kongres – z'yizd 6 – 8 kvitnya 1917 r.) / I.V. Hmil. – K.: Institut Istoriyi Akademiyi nauk Ukrayini, 1994. – 62 s.
6. Ukrayinska Tsentralna Rada: Dokumenti i materialy. U dvoh tomah. Tom 1 (4 bereznya – 9 grudnya 1917 r.) / Uporyad.: V.F. Verstyuk (kerivnik) ta in. – K.: Naukova Dumka, 1996. – 590 s.
7. Kudlay O.B. Peregovori Tsentralnoyi Radi i predstavnikov Timchasovogo uryadu (28 – 30 chervnya 1917 r.) / O.B. Kudlay // Ukrayinskiy istorichniy zhurnal. – 1999. – №6. – S. 43 – 54.

8. Ukrayinska Tsentralna Rada: Dokumenti i materialy. U dvoh tomah. Tom 2 (10 grudnya 1917 r. – 29 kvitnya 1918 r.) / Uporyad.: V.F.Verstyuk (kerivnik) ta in. – K.: Naukova Dumka, 1997. – 424 s.
9. Ivanets A.V. Krimskiy vektor politiki Ukraïnskoyi Tsentralnoyi Radi / A.V. Ivanets // Ofitsiyinyy sayt Biblioteki ukrayinskih avtoreferativ [Elektronniy resurs] – Rezhim dostupu do saytu: http://librar.org.ua/sections_load.php?s=history&id=845.
10. Mirnyiy dogovor mezhdu Sovetskoy Rossiey, s odnoy storony, i Germaniey, Avstro-Vengriey, Bolgariey i Turtsiey, s drugoy storony ot 3 marta 1918 g. / Ofitsiyinyy sayt vsesvitnoyi istorii v interneti «Hronos» [Elektronniy resurs] – Rezhim dostupu do saytu http://www.hrono.ru/dokum/191_dok/19180303brest.php.
11. Dnistrianskiy M.S. Kordoni Ukrayini. Teritorialno-administrativniy ustriy / M.S. Dnistrianskiy. – Lviv: Svit, 1992. – 144 s.
12. Ukrayinskiy diplomachni predstavnitstva v Nimechchini (1918 – 1922): Dokumenti i materialy / Upor. V.M. Danilenko, N.V. Krivets. – K.: Smoloskip, 2012. – 592 s.: il.
13. Sergiychuk V. Etnichni mezhi i derzhavniy kordon Ukraïni. Vid.3-E, dopovnene / V. Sergiychuk. – K.: PP Sergiychuk M.I., 2008. – 560 s.